

RDEČI PRAPOR

Glasilo jugoslovanske socialne demokracije.

Izhaja v Ljubljani vsak torek, četrtek in soboto.

Naročnina za avstro-ogrske kraje za celo leto 14 K, za pol leta 7 K, za četrt leta 3-50 K, mesečno 1-20 K; za Nemčijo za pol leta 7-90, za četrt leta 4 K; za Ameriko za pol leta 9-50 K za četrt leta 4-80 K.

Posamezna številka 12 v.

Reklamacije so poštnine prave. Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. Rokopisi se ne vračajo, izserati. Enostopna poštna vrstica (širina 88 mm) za enkrat 30 v., večkrat po dogovoru.

59. številka

V Ljubljani, v četrtek, dne 17. junija 1909.

Leto XII.

NASLOVA: Za dopise in rokopise za list: Uredništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana. — Za denarne pošiljave naročila na list, reklamacije, inserate i. t. d.: Upravništvo »Rdečega Prapora«, Ljubljana, Selenburgove ulice 6/II.

Moka.

Hrana je prozaična reč. Kdor je med blagoslovljenci tega sveta, jo lahko ozaljša; med kosilom delavca, ki pojé svoje slabozabeljene žgance v cestnem jarku, pa dinjčem milionarja, ki obeduje med rožami in orhidejami z zlatih krožnikov, je razlika. Ampak če pustimo zunanje prilike na stran in vzamemo hrano samo zase, moramo priznati, da je prozaična reč. To spoznanje in priznanje pa nič ne pomaga; potrebna je, tako brezpogojno potrebna, da brez nje tudi poezija ni. In včasih se mora govoriti o tej prozi.

Prav letos se suče o njej vsakdanji pogovor. Cena pšenice jo tako poskočila, da že od leta 1873. ni bilo take žitne draginje kakor sedaj. Že po zimi se je začelo podraževanje in nihče ne ugane, kdaj ga bo konec. Kapitalistična spekulacija se je polastila ugodne prilike; oderuški kapital se hoče povečati na stroške siromašnega ljudstva in nič mu ni mar, če nastane zaradi tega lakota po vsej deželi in če se razvijejo kužne bolezni med vsemi narodi.

Prvi vzrok sedanje draginje, ki se čuti v vseh družinah nebotatih slojev, je slaba letina. Toda to ni edini razlog in tudi ne najtehtnejši. Nezadostno žetev je porabila kapitalistična spekulacija, ki se najbolje redi z bedo človeštva. Prvi, ki je opazil »ugodni« položaj, je bil neki Jim Patten v Chikagu; njegovi agenti so pokupili ogromno množino žita, kateremu on seveda tem ložje določa ceno, čim manjša je konkurenca. Kadar pa začne eden z oderuštvom, se hitro najdejo drugi, da ga posnemajo. In danes spekulira na lakoto vsak, kdor ima količkaj vpliva na žitno kupčijo.

V naših krogih je v tem oziru važna budimpeštanska borza, že zaradi tega, ker je Ogrska pre-

težno agrarna dežela, ki prideluje mnogo žita. Prav na budimpeštanski borzi pa skače cena žita takorekoč od dne do dne.

Proti kapitalističnemu ropu, ki ne pozna drugih namenov kakor interese svojega žepa ni drugega zdravila, kakor načelni boj proti kapitalizmu, to se pravi, socializem. Dokler ima človeška družba kapitalistično obliko, je gospodarsko izkoriščanje vsake vrste neizogibno; vsak srečni in vsak nesrečni slučaj mora kakorsibodi koristiti kapitalu; ceno pa mora vedno plačevati delavsko ljudstvo. Tudi draginja je stalna spremljevalka kapitalizma, s svojimi gospodarskimi silami, močnejšega od vseh držav in vladarjev.

Toda če kapitalistična družba ni zmogljiva, da bi preprečila oderuštvo sploh, bi se vendar najhujši udarci spekulacije lahko nekoliko ublažili, če bi države res imele namen, skrbeti za blaginjo ljudstva. Tudi v Avstriji bi lahko imeli cenejše žito, torej cenejši kruh, če ne bi naša država hlapčevsko služila veleposestnikom in njihovim trabantom.

Avstrija je na poti, da postane industrialna država. S podjetji se množi delavstvo, ki obsega že danes večino prebivalstva in bi torej po vseh zakonih razuma in pravičnosti imelo zahtevati, da bi se državna moč v prvi vrsti ozirala na njegove potrebe. Če tudi je v državi še mnogo poljedelstva, vendar ne zadostujejo njegovi pridelki niti v normalnih dobah za prehrano vsega domačega prebivalstva. Če pa pride slaba letina, je seveda še več odvisno od uvoza iz zunanjih dežel.

Žita, ki pride v Avstrijo iz drugih krajev, seveda ne dobimo za tisto ceno, za katero se prodaja doma. Podraže ga prvič stroški prevoza, drugi pa carina, ki jo jemlje država od vseh čez mejo prihajajočih pridelkov. Do leta 1906. je iznašala carina na pšenico 1 K 79 vin. Novi carinski tarif, ki ga je sprejel državni zbor, jo je zvišal na 6 K 30 vinarjev. V starem parlamentu je bilo 11

socialnih demokratov in oni so bili edini, ki so se navsomoč upirali nezasišnemu darilu za veleposestnike. Za 6 K 30 vin. se sedaj podražuje vse žito, ko pride čez avstrijsko mejo; toda tudi domači kupčevalci z žitom lahko zahtevajo enako ceno, ker v Avstriji pridelano žito ne zadostuje potrebam prebivalstva in ni se jim treba bati, da bi žito ostalo brez kupca.

Na vse hude posledice so socialni demokratje opozarjali državni zbor. Vsi opomini pa so bili zaman, kapitalistični parlament je sprejel carinski tarif in veleposestniki v družbi s spekulantmi so triumfirali. Sedaj pa plačuje ljudstvo ta triumpf s svojo bedo. Za 4 K 50 vin. bi bila pšenica lahko cenejša, če bi bilo ostalo pri starem tarifu in ob sedanji, vse meje presegajoči draginji, bi se to pač precej poznalo.

Toda carinski tarif izkoriščevalcev je sedaj veljaven in vprašati se mora le, če bi se dalo vendar vsaj za trenotek kaj storiti proti draginji. Gospodarski odsek je sprejel predlog, da se zahteva od vlade, naj do meseca julija odpravi vso carino na žito. Ako bi ta sklep obveljal, bi se pšenica lahko vpeljala za 6 K 30 vin. cenejše v državo. Od odseka do zbornice je pa dolga pot in nihče ne more vedeti, kaj bo storila večina; zakaj drugi odsek je prav nasprotno proti glasovom socialnih demokratov sklenil, pozvati vlado, naj brezpogojno zapira meje.

Vzemimo pa, da bi bilo v zbornici vendar dovolj socialnega duha in da bi obveljal predlog za provizorično odpravo carine. Tedaj bi pač imeli sklep državnega zbora, nikakor pa še ne cenejšega žita. Carina je namreč skupna zadeva in odpraviti bi se mogla le tedaj, če bi pritrdila tudi ogrska vlada. V Budimpešti pa bi skoraj prej rekli »ne« kakor »da«. Leta 1905. bi bil državni zbor lahko preprečil preveliko draginjo kruha; zdaj ne more do leta 1907. ničesar ukreniti sam. Prebivalstvo se lahko zahvali meščanskim strankam, da

PODLISTEK.

Otrok.

Oh, ta naš otrok! Ta naš ljubi otrok, naš zlati otrok, naš nedolžni otrok...

Uh! Kako jo je jezilo to! Vsi, vsi so jo imenovali tako. A zakaj, zakaj? Seveda, polaskati so ji hoteli, ona pa ne mara takega laskanja. Zakaj naj bi bila otrok? Osemnajst let je stara. To menda ni več otroška doba. Razvita je tudi dovolj. Bila je v visji deklinski šoli, kjer se je vedno pridno učila. Učiteljice in profesorji so jo hvalili. Neumna torej ne more biti. Zakaj ji pravijo otrok?

Včasih se je jeze jokala. Najbolj jo je bolela misel, da je morda res otročja. To bi bilo prav lahko mogoče. Vsi ravna jo z njo kakor z otrokom; ali bi bilo čudo, če bi ostala otrok?

Semintam ji je vstajala temna slutnja v srcu, da njeni starši in sorodniki ne ravna jo prav. To je bilo nekako instinktivno. Razsoditi ni mogla ničesar. Samo čutila je, da ji primanjkuje nečesar, kar bi bilo lepo, ali morda prijetno, morda koristno. Njeni starši so bili jako dobri, a prav prevelika dobrota ji ni bila všeč. Iz same dobrote jo imajo v kletki kakor kanarčka. Mati ji izbira obleke, oče knjige, tete in sestrične so njena družba. Zato je tudi dobro vzgojena; nobena njenih tovaršic nima boljše vzgoje. Sicer o svojih to-

varišicah ne more govoriti mnogo. Prav malo jih pozna. Oče in mati sta ji dejala, da ni dobro za mlado deklico, ako se preveč peča s tujimi ljudmi in s knjigami. Da, to ji je bilo najstrože prepovedano: različne knjige, zlasti romani in pa družba izven očetovskega doma. Oboje jo je včasih bolelo in kadar jo je mati v njeni navzočnosti hvalila obiskovalcem, je kar rdevala. Njeni materi je bilo to kaj všeč, saj je bil to živ dokaz one devičanske sramežljivosti, ki je plod brižne, dobre vzgoje. S posebno slastjo je tedaj zatrdjevala:

— Da, moja Minka je nepopačen otrok. Nič ne ve, tako je nedolžna, tako nedolžna, da je veselje.

Minkina rdečica se pa ni razlivala samo iz sramežljivosti po njenem obrazu, temveč tudi iz pritajene jeze, ki ji sicer ni bila umiljiva, a katero je vendar globoko čutila. Nekako neumna se ji je zdela zveza materinih besed: »Nič ne ve; nedolžna je.«

Nič ne ve!

Da, to je res, a boli jo to. Nič ne vedeti, nevedna biti ali prav tako, kakor biti neumna? Mati pač pravi: Nedolžna je. A naj je človek nedolžen, menda vendar ni treba, da bi bil neumen?

Take misli so jo včasih zelo pekle in kadar so se ji pojavile, je utegnila postati jako žalostna. Toda njena bol je bila le kratkotrajna. V tem oziru je bila res še pravi otrok. Ako se ji je kaj

žal storilo, se je razjokala, kakor bi morala umreti; a dovolj ji je bilo, zaslišati vojaško godbo, ki je marširala mimo hiše, da je skočila k oknu in se s celim licem smejala, smejala, da je zvenelo po vsem domu kakor srebrno zvonjenje. Na ulici se seveda ni nikdar smejala, kajti dobro vzgojeno dekle ne sme kazati svojih afaktov pred tujimi ljudmi.

Enkrat se pa vendar ni mogla premagati.

Bilo je krasno rosno jutro; mladi solnčni žarki so dražestno trepetali po zraku, ki je kar dehtel svežosti in sladke, opojne skrivnosti, katero so razumele samo milo dišeče cvetke in radostno zgoledi škranjčki. Minkina mati je ljubila lepo naravo, seveda po svoje. Vsak izobražen in dobro vzgojen človek mora ljubiti prirodne krasote, a ta ljubezen in njen izraz ne sme prekoračiti stalnih mej.

Ob šestih zjutraj je Minka odšla z materjo na sprehod. Morda bi bila sla rajši s prijateljico. A pravzaprav ni imela nobene in če bi jo bila imela, ne bi bila mati nikdar dovolila, da hodi z drugimi dekleti, ki bi lahko spravile blaženo nevednost njene hčerke v nevarnost.

Šli sta izven mesta v bližnji log. Tam je bilo ob tem zgodnjem času kakor v raju. Zelena barva listja, trave in maha ni bila nikdar tako blagokrasna, kakor zgodaj zjutraj. Vse je bilo čudovito svežo in Minki se je dozdevalo, da se mora to drevje in grmovje prav tako počutiti kakor ona, kadar se zbudi iz jako prijetnega spanja. Dalje prih,

za sedaj še najglavnejše hrane ne more dobiti krščansko ceno. Konsumentom bi pa to lahko odprlo oči, da prav v najvažnejših rečeh ni vseeno, če jih zastopajo meščanski poslanci ali pa socialni demokratje.

Za pravice bosenskega ljudstva.

(Iz govora poslanca dr. Adlerja na seji državnega zbora dne 8. junija.)

Kako je bilo z glasovito petkovo sejo? Mi se uspešno trudimo, da vzgojimo svoje sodruge za disciplino; da bi pa opravljali ta posel še za vladne stranke, se vendar ne more zahtevati od nas. (Veselost.) V interesu parlamenta vzamemo itak večje delo naše, nego bi bila naša dolžnost. Dr. Gessmann je mislil, da bo opozicija tako naivna, pa se bo vdala obstrukciji, zato ker jo vodi on, generalissimus vladnih strank. Kako pa ravnote Vi z obstrukcionističnimi strankami? Zdaj ste vi obstrukcionistična stranka. A kaj se vam je zgodilo? Saj se ni imelo zgoditi nič drugega, kakor glasovati, da bi se bila mogla seja zaključiti. A na Gessmannovo povelje je prišel

špektakel,

za katerega iščete zdaj z vsemi težavami razloge. Dogodek z zapisnikarjem Kotlarjem omenim le na kratko. Prvič konstatiram, da poslanca Berntra res ni bilo v zbornici in drugič konstatiram, da je bila Kotlarova pravica, vprašati, če je Berntra navzoč. In ker ga ni bilo, je zares najbolje, da molčite.

Z reformo pravilnika

bi radi zavarovali pravico večine, da se ne bi mogel dvigniti nihče, kdor je v manjšini. Pa pridete prvič sami v manjšino in že vam je položaj neznošen. Tolažim se, da vas ne bo nihče posnemal, ker je bil uspeh vašega primera tako slab. Če bi bili s tem dosegli političen uspeh, bi bila stvar nevarna. Ker ste pa dosegli samo nesmrtno blamažo, se to pač ne bo več ponovilo. (Bielohlawek dela medklice.) Ej, gospod deželni odbornik, če se »giftate«, tedaj se »giftajte« potihem! (Veselost.) Dr. Gessmann ima le eno upanje: Mačka je rešena. On upa, da bo današnje glasovanje ugodnejše za vlado. Ne vem, če bo imela Šuštersičeva resolucija danes 20 glasov več ali manj. To pa vem: Naj se konča glasovanje kakor se hoče, ta vlada se ne da rešiti. (Odobranje pri socialnih demokratih.) Če pravi vlada, da ne bo izdajala posledic niti tedaj, ako bi se glasovanje izvršilo proti njej, je to morda na čast privrženosti, ki jo imajo baron Bienerth in njegovi kolegi do svojih foteljev, ampak konstitucionalno mišljenje in respekt pred parlamentom se v tem ne izraža. (Živahno odobranje pri socialnih demokratih.) Ali misli vlada, če ne izvaja posledic, da stvar ne bo imela posledic? Dejstvo, da je vlada odvisna od tega, če se par gospodov več ali manj na oni strani zaveda svoje dolžnosti, od tega, če se glasuje ob 5. ali ob 7., dokazuje, da tej

vladi ni obstanka v zbornici,

da mora propasti, če ne sedaj, pa nekoliko pozneje. Ranjena je težko; lahko se še zavleče v kakšno grmovje, da tam skonča.

Kakšne interese pa imajo vladne stranke, če vlada noče izvajati posledic? Zakaj se kompromitirajo zanjo, če vlada niti tega kompromitiranja, niti žrtve intelekta in drugih lastnosti ne zahteva? Ali storite to čisto zastonj? (Veselost.) Stranke, ki glasujejo danes proti vladi, vedo natančno, zakaj ravnavajo tako. Ali veste vi, zakaj nastopate za vlado? Škodovati nečete vladi; pa ji tudi ne boste koristili. Zakaj ta vlada si škoduje sama dannadan ter se kompromitira pred vsemi strankami in sloji Avstrije, ker nima nobenega drugega namena, kakor da je na svetu. Ona je, ampak volje nima; n čez enkrat kaj hoče, je takoj pripravljena, prihodnji trenotek kaj drugega hoteti. To dokazuje Bilinski s svojim finančnim načrtom, ki kaže prav jasno svoje stališče: Če ne, pa ne.

Razumeti pa morate, da ima prebivalstvo

druge skrbi.

Poglejte na narodno vprašanje. Vlada ima zakonski načrt in ga nima — kakor se hoče. Če pravimo, da je vlada zaslužila, da odstopi, mislimo to ne le zaradi bosenskega vprašanja, ampak zaradi njenih nazorov o vladanju sploh. Usodepolna doba se začne za nas. Vsak dan se naše razmerje do Ogrske. Z aneksijo Bosne je prišlo

Jugoslovansko vprašanje

na dnevni red. Mi pa imamo vlado, ki noče nič drugega kakor živeti, ki nima prepričanja, ne programa. Vprašuje se, če naj Avstrija oborožuje svojo mornarico bolj kakor največje države. Zato naj se iztlačijo iz delavskega ljudstva zadnja kapljica krvi. Ali nasprotuje vlada tem namenom, ali jih pospešuje? Nihče ne ve tega. Vemo pa, da bo Bienerth, ker more človek le tedaj ostati minister, če žre bojne ladje in vojaška bremena, požrl vse, kar mu bodo položili na mizo.

To pa ni vlada, kateri bi mogli v sedanjem trenotku izročiti usodo Avstrije. Ker smo dobili v vprašanju agrarne banke dokaz, s kakšno energijo, spretnostjo, vestnostjo in parlamentarno poslušnostjo nastopa proti soglasni volji zbornice, zahtevamo, da se ji jasno izreče nezaupanje.

Baron Bienerth je sprejel obveznosti, katerih ne more izpolniti, ker pravi zbornica: »Za ogrsko agrarno banko se ne plača iz denarja avstrijskih davkoplačevalcev niti vinar!« Izpolniti hočemo svojo dolžnost napram narodu v Bosni, ker samo tako izpolnimo tudi dolžnost napram svojim narodom. Zato bomo z dobro vestjo glasovali za Šuštersičevo resolucijo. Da dosežemo složno glasovanje, nismo vložili svoje lastne resolucije, ker nam ne gre za posamezne besede, ampak za stvar. Vsakdo bo vedel, zakaj in proti čemu glasuje. Mi glasujemo za pravice bosenskega naroda in za pravice parlamenta. (Živahno odobranje in ploskanje.)

Tržaške volitve.

Trst, 15. junija. Slovenski narodnjaki so izdali za ožje volitve sledečo parolo svojim pristavcem: 1. naj v IV. okraju, kjer je ožja volitev med slovenskimi kandidati dr. Rybafem, Kravosom in Muho ter med laškimi liberalci, volijo slovenske kandidate; 2. naj v III. volilnem okraju, kjer je ožja volitev med Slovencem dr. Gregorinom in socialistom Perezom na eni strani ter dvema irredentistoma na drugi strani, volijo dr. Gregorina in Perea; 3. naj v VI. volilnem okraju, kjer je ožja volitev med 4 Slovenci in 4 socialisti, oddajo prazne glasovnice, ker je zmaga socialistov itak zagotovljena in 4. naj v vseh drugih okrajih v I., II. in V., kjer je ožja volitev med socialisti in irredentisti glasujejo za socialnodemokratske kandidate.

Italijansko vseučilišče.

Dunaj, 15. junija. Nemaško-nacionalna zveza je imela danes sejo, na kateri je razpravljala o vprašanju, kje se naj ustanovi italijansko vseučilišče. Večina članov se je izrekla za Trst kot sedež bodočega italijanskega vseučilišča. Definitivno se o stvari še ni sklepalo, marveč se bo debata nadaljevala še v jutrišnji seji.

Krečansko vprašanje.

Pariz, 15. junija. »Temps« javlja, da se vrše tajna pogajanja med Turčije in Grško glede odstopa Krete. Grška baje ponuja za Kreto 15 milijonov, Turčija pa zahteva 35 milijonov.

London, 15. junija. Angleška vlada ne bo odpoklicala svojega vojaštva s Krete. Tudi Rusija se še ni odločila, da-li bi naj umaknila svojo posadko ali ne.

Politični odsevi.

* Poročilo proračunskega odseka, ki se je v pondeljek razdelilo v državnem zboru, izkazuje za leto 1909:

potreščine	2.406.554.543 K
pokritja	2.404.647.482 »
torej deficita	1.907.061 »
V resnici se ceni deficit prenizko, zakaj v pokritje so vštete tudi razne svote, ki ne izvirajo iz letošnjega leta, namreč:	
dobiček iz denarnega kova	29 mil.
prebitki iz leta 1907	44 »
s provizorijem dovoljeno posojilo	47 »
odkupni obrok južne železnice	4 »
kar bi z izkazanim deficitom znašalo	126 »
Ta primanjkljaj se pač zmanjša za	53 »
iz pomnoženja kapitala vsled novih železniških stavb, tako da se mora kot dejanski primanjkljaj šteti	73 mil.
Prištetni pa bo že letos še	10 »
kot obresti za oboroževalno posojilo.	

Poročilo proračunskega odseka je v tem pogledu zelo skeptično in pravi ob zaključku: »Proračun ne kaže v dohodkih še nobenega sledu nazadujočega gospodarskega razvoja. Nasprotno so dohodki vpisani v taki višini, da se najbrže ne bodo dosegli. Pač pa se ve že sedaj, da se bodo izdatki v raznih delih znatno prekoračili. Če se je torej kljub optimističnim vzorom deficit samo prikril, ne pa izključil, je saniranje državnih financ tem nujnejše. V to se bodo morale zdaj združiti brige vlade in parlamenta.« — Kako se briga vlada za nove dohodke, je že znano; da pa njen načrt nič ni vreden, je tudi getovo.

* Avstrijski državni dolg, ki je znašal koncem lanskega leta 10.118 milijonov, se je doslej zvišal na 10.543 milijonov kron. Za obrestovanje teh 10 in pol milijard odpade na avstrijsko polovico na leto 356 milijonov, za odplačevanje pa letnih 55 milijonov, to je skupaj 411 milijonov kron. Vsi direktni davki in davek na pivo torej komaj zadostujejo za obrestovanje in odplačevanje državnega dolga. V tem se najbolj izraža kapitalistični značaj sedanje družbe. Država seveda ne jemlje posojil pri revežih, temveč pri kapitalistih, ki dobivajo 356 milijonov kron na leto le od avstrijske države, ne da bi jim bilo treba za to le z mezincem geniti. Svoj kapital so dobili od prebivalstva; zakaj danes razume pač že vsak otrok, da denar ne pada iz nebes in ne raste kakor trava. Nakopičili so delo delavskega ljudstva, ki se je kot blago izpremenilo v cekine in bankovce. Zato ker se je ljudstvo dalo izkoriščati v delavnicah in tovarnah, v rudnikih in gozdih, na železnicah in na morju, zato ker je s svojim delom in s svojim pomanjkanjem zneslo ogromna bogastva v kapitalistične blagajne, mora gospodom kapitalistom še posebej plačevati 456 milijonov od svoje bede. Tako je kapitalistično izkoriščanje kakor ogromen polip, ki s tisočnimi rilci sesa in sesa, predmet izkoriščanja je pa vedno in povsod delavsko ljudstvo. Kdor ne razume, da je v teh razmerah boj delavstva proti kapitalizmu važnejši od vsakega drugega boja, mora biti duševni slepec; kdor hoče delavstvo odvajati od tega boja, je pa politični slepar.

* Zelo priljubljen je hrvaški ban baron Rauch. Mož ima namen, potovati po Slavoniji, da si ogleda deželo in razmere v njej in seveda, da bi žel kaj slave. Ko so to izvedeli v Brodu, je občinski zastop sklenil, da se ne bo brigal za Raucha in da mu ne priredi nobenega sprejema. Tako so sklenili tudi v Pakracu in zdaj v Požegi. Ljudje na Hrvaškem so pa radovedni, če pojde ban vseeno na potovanje. S tem da bi šel, bi bili pravzaprav vsi zadovoljni, ampak prav daleč bi moral iti.

* Francoski mornariški svet je sklenil načrt za stavbo novih ladij, po katerem bo Francija leta 1918 imela 45 oklopnih. Stroški bodo znašali tri milijarde in se razdele na 10 let. Tako se razvija blaznost oboroževanja po vseh kapitalističnih državah.

* Na Danskem so bile pred kratkim nove volitve za parlament. Razpisane so bile zato, ker sedanja Neergaardova vlada ni mogla dobiti večine za svoje vojaške namene; zlasti za velikansko utrdbo Kodanja. Vlada pa z volitvami ni imela sreča, zakaj okroglo 20.000 volilcev je glasovalo proti in le kakšnih 10.000 za vladne namene. Socialni demokratje so dobili enako število mandatov kakor v zadnji zbornici, namreč 24. Pridobili so pa več kakor 16.000 novih glasov, ysega skupaj okrog 100.000, t. j. tretjino vseh oddanih glasov, tako da je socialna demokracija že najmočnejša stranka na Danskem.

* Krečansko vprašanje visi zopet kakor črn oblak nad mirom evropskega jugovzhoda. Otok Kreta, ki meri približno 8600 km², je turška last, ima pa večinoma grško prebivalstvo, iz česar izvira trajno stremenje po združitvi z grško kraljevino. Leta 1897 je bila zaradi tega vojna med Grčijo in Turčijo, ki se je za Grko zelo nesrečno in neslavno končala. Tedaj so posredovale evropske velesile; izdelal se je administrativen in sodnijski red, grški princ Jurij je bil imenovan za komisarja in nekatere velesile so postavile vojaštvo na otok. Ko je Jurij odstopil, je postal Zaimis njegov naslednik. Po pogodbi pa bi morala velesile odstraniti svoje čete v določenem času. V zadnjih dneh so se jeli raznašati glasovi, da se to zgodi v najkrajšem času. To pa ni všeč turški vladi, ki meni, da bi se na Kreti razglasila grška aneksija tisti hip, ko bi zadnji evropski vojak zapustil otok. Gibanje za aneksijo je baje močno. Mladoturkom se pa to nikakor ne vjema z računi; če bi Turčija izgubila še Kreto, se boje, da bi se njih položaj v deželi zelo poslabšal in da bi reakcija lahko prišla na površje. Politični položaj je tak, da že govore o novi grško-turški vojni. Vest se morajo pa vendar sprejemati s primerno opreznostjo, ker jih večinoma narekuje želja po senzaciji, pa je v njih mnogo več laži kakor resnice.

Shodi.

Vabilo na javen železničarski shod, ki bo v nedeljo, dne 20. junija t. l. točno ob pol 10. dopoldne na vrtu »Narodnega doma« v Ljubljani. Dnevni red: 1. Nameravani atentat na žepne ponesrečenih železničarjev. 2. Splošna draginja in novi davki. Sklicatelj.

Hrastnik. V nedeljo 13. pop. smo imeli v Hrastniku shod, na katerem je poročal sođr. Anton Kristan o novih davkih. Pojasnil je finančni plan ministra Bilinskega in pokazal, kako nesramno se hoče zopet odreti delavsko ljudstvo. Sprejela se je resolucija, ki odločno protestira proti novim bremenom.

Kamnoseki v Ljubljani in okolici, pozor! V soboto, 19. junija bo shod kamnosekov v gostilni International (M. Petrič) na Resljevi cesti. Začetek točno ob 6. uri zv. Fridge ysi! — Sklicatelj.

Domače vesti.

— Čudeži se torej vendar še gode na svetu in nazadnje bodo klerikalci imeli prav. Zakaj čudež je gotovo, če smo kar čez noč dobili slovenskega Bernsteina. Ljubljanski tržni nadzornik gospod Ribnikar je, ne da bi se bil zasmel, samega sebe imenoval za socialističnega «revizionista», za slovenskega Bernsteina. Nam «pravovernim» in «dogmatičnim» socialistom se ho sedaj kajpada slaba godila, zakaj zizibambule nas bodo uničili z — učenostjo. Sitno je le to, da nam vsa stvar ne gre v glavo in da na noben način ne moremo najti besedila k tej melodiji. Najbrže se pa tudi sodrugu Bernsteinu ne bi bolje godilo, če bi poznal učena gospoda Ribnikarja in njegovo teorijo. Med modrijani «N. D. D.» so pač slišali nekaj zvoniti o «razprtijah» v socialni demokraciji; enemu je zašumelo v ušesih ime Bernstein, drugemu beseda «sindikalisti» in s tem ogromnim znanjem bi sedaj radi na Slovenskem postali imenitni. Ampak gospodje bi morali vedeti vsaj toliko, da je sodrug Bernstein član nemške socialne demokracije kakor vsi njegovi ožji somišljeniki, da ne deluje proti stranki, temveč v njej in da mu nikoli ni prišlo na misel, loviti delavce za kakšno meščansko stranko. «Revizionizem» je beseda, s katero operirajo že leta in leta vsi sovražniki socialne demokracije, ne da bi bili kaj dosegli; tudi gospod Ribnikar jo lahko izreka. Ampak zdi se nam, da bi prišel v hudo zadrego, če bi morali delati izpit o socialističnem revizionizmu. Še bolj se pa mora smiliti človeku, kadar modruje o marksizmu. Brez strahu bi lahko stavili, da učenjaki od Ribnikarja do Knafliča ne vedo, kaj je Marks spisal, kaj se, da bi bili čitali vsaj njegova najvažnejša dela. Ampak uničujejo ga! V tem se pa razvija kapitalizem točno po zakonih, ki jih je ženialno razkril Marks, koncentrirala se kapital po njegovih teorijah, postruje se kapital po njegovih napovedbah. Kdor pozna dobro, pa res dobro njegova dela in vse aktualne socialne pojave, bi se se lahko prijel kakšne postranske hipoteze, katero je ovrgel čas. Ampak zaradi takih brezpomembnih malenkosti zametavati marksizem, pomeni prav toliko, kakor če klerikalci mečejo darvinizem med staro šaro, ker se je Häckel zmotil o kakšni nebiyvstveni trditvi. Ribnikar proti Marksu — za groteskno komiko je ta prizor pač primeren.

— Narodnjakarski pogum sega do neba, kadar ni nekoliko kilometrov naokrog nobenega nasprotnika. Če so gospodje sami med seboj ali pa če mislijo, da jih poslušajo večinoma le njihove, glede na duševne zahteve prav skromne ovčice, tedaj mrcvarijo socialno demokracijo z besedami, da se vse kadi. Ta korajža se pa zna tako zacopirati, da je nikjer ni najti, če bi morala pogledati nasprotniku v oko in dokazovati svoje trditve. Med te pogumne vojščake za svobodo obrekovanja je zasel tudi državnozbornski poslanec tržaške okolice dr. Rybař. Na nekem shodu v Sv. Križu blizu Trsta, kjer je mislil, da pridiga narodnjakarski sinagogi, je streljal strupene pušice proti socialnim demokratom, ne da bi se bil količkaj poučil, če se vjemajo njegove kapucinade bolj z resnico, ali bolj z lažjo. Bil je pa neprijetno presenečen, ko je spoznal, da ga slišijo križki socialni demokratje, ki so ga kmalu potipali za žilico. Vprašali so ga, če bo tako pogumen, da bo tudi na socialno-demokratskem shodu ponovil vse, kar je govoril tukaj. Gospod poslanec in vodja narodnjaške stranke je tedaj obljubil, da pride na shod in je v zagotovilo segel sodrugoma v roko. A ko se je vršil socialistični shod, ki je bil izvenredno dobro obiskan, so udeleženci zaman iskali gospoda dr. Rybařa. Delavcem se je zdelo, da je tako ravnanje neljalno; mogoče, da imajo prav, toda vjema se popolnoma z narodnjakarskimi navadami. Ševeda se človek ne čudi toliko, ako prihajajo z vsakovrstnim nizkim obrekovanjem zakotni agitatorčki za silo; da se spušča vodja stranke in državnozbornski poslanec na tako nizek nivo, je bolj netačno. Končno se mora tudi to odpustiti, če se pomisli, da so narodnjaštvu sploh zmanjkali argumenti in da je demokracija še edina metoda, s katero se drži malo nad vodo. Socialni demokraciji pa bo ta način boja gotovo bolj koristil kakor škodoval.

— Več mizarjev dobi delo; obrniti se je na strokovno tajništvo v Ljubljani, Šelenburgove ulice št. 6, drugo nadstropje.

Zadnje vesti.

Državni zbor.

Dunaj, 16. junija. Zbornica je dospela do proračunske razprave. Včeraj se je končalo prvo čitanje finančnega načrta, potem se je v zelo kratkem času resil, oziroma odklonil Kalinov nujni predlog radi bosenske ustave in še včeraj se je pričela generalna debata o proračunu.

Od socialnih demokratov so prišli včeraj trije govorniki do besede; v razpravi o finančnem načrtu je bil sodrug dr. Renner izvoljen za glavnega protigovornika, v debati o nujnosti Kalinovega predloga je govoril sodrug Nemeč v imenu socialno-demokratske zveze, v proračunski debati pa je imel sodrug Tomašek prvo besedo. Tudi včerajšnji dan je bil slab za Bienertrove stranke. V debati o finančnem načrtu so imele Gess-

manna za svojega generalnega govornika, ki se je na vso moč, a brezuspešno trudil, da bi našel kaj stvarnega v zagovor sedanje vlade, pa je končno izkušal rešiti vsaj položaj z medlimi napadi na socialno demokracijo. Ker je pa prišel takoj za njim dr. Renner do besede, je hipoma pobledel ves Gessmanov sijaj.

V svojem obširnem govoru, ki je napravil v zbornici nenavaden vtisk, je sodrug Renner vehementno in sarkastično obsopal Bilinskega davčne načrte in davčno politiko države sploh, ki naklada neprenehoma vsa bremena delavskemu ljudstvu. Če predlaga zdaj finančni minister tudi nekaj direktnih davkov, ki bi posedujoče obremenili z 20 milioni, dočim se hoče iz ljudstva iztlačiti 100 milijonov, je to le figov list, ki naj bi prikrikl ljudstvu sovražno finančno politiko. Treba je socialne davčne reforme. Govornik kritizira posamezne davke, ki bi jih rad vpeljal Bilinski. Potem si izposoja vlado in njene stranke, zlasti krščanske socialce ter ostro in duhovito polemizira z Gessmanom in zaključuje s tem, da bodo socialni demokratje v odseku nastopili proti vsaki davčni reformi, ki bi imela obremeniti delavstvo. (Živahno odobravanje.)

Po nekaterih dejanskih popravkih se sprejme predlog Glombinskega, da se voli odsek 52 članov, kateremu se izroči finančni načrt.

Na vrsto prihaja Kalinov nujni predlog, da naj vlada zbornici predloži načrt bosenske ustave. Baron Bienert polemizira s predlagateljem, češ da zahteva prekoračenje kompetenco državnega zbora. Poslanec Nemeč izjavlja, da bodo socialni demokratje glasovali za nujnost. Potem govore še Sylvester, Redlich, Zahradnik in Laginja. Nujnost se odkloni; zanjo glasujejo samo socialni demokratje in Slovanska enota.

Tedaj se začneja

proračunska razprava.

Prvi govornik je sodrug Tomašek, ki ostro kritizira vladajoči zistem. Potem govore Lang (kršč. soc.), Baxa (češ. rad), Chiari (nem. nac.), Prašek (češ. agr.), ki zelo vjedljivo napada vlado, nadalje Rienssl (kršč. soc.), baron Hock (nem. svob.) ter Fuchs (nem. kler.) in Mühlwerth (nem. nac.), Konec seje ob pol 9. zvečer.

Dunaj, 16. junija. Na včerajšnji seji se je končala generalna debata o proračunu. Prvi je govoril Mladočeh Kramar, ki je razpravljal o slovenskem vprašanju; govoril je najprej o svojem peterburškem potovanju ter je polemiziral s poslancem Daszynskim, potem pa je kritiziral politiko Poljakov in je prišel v konflikt z Glombinskim.

Za njim je govoril nemški nacionalec Stölzl, ki je zajahal konjička svetega reda. On je baje vedno zastopal mnenje, da se morajo združiti vse «državo vzdržujoče» stranke in da mora dobiti meščanski (čitaj: kapitalistični) gospodarski red močan steber v parlamentu. Govoril je tudi proti dualizmu, zahtevajoč, da se okrepi dualizem.

Rusinj Romančuk je povdarjal, da je politika monarhije napačna, ker se opira le na Nemce, Madžare in Poljake. Potem so govorili krščanski socialci dr. Scheicher, Hrvat Spinčić, kršč. soc. Wohlmeyer in Kunschak, Hrvat Trešić, Poljak Glombinski, ki je polemiziral s Kramarjem, Hrvat Bjeladinović in soc. dem. Daszynski. Ta je dejal, da panslavizem ruske vlade ni nič drugega, kakor želja, spraviti še druge Slovence pod rusko kuto. Ostro je na to polemiziral s Kramarjem, ki se je enkrat oglasil za besedo, da bi se branil, češ, tudi on želi svobodno Rusijo.

Na to se je začela specialna debata o prvi skupini: Ministrski svet, upravno sodišče, kabinetna pisarna, parlament in državno sodišče. Govorili so češki kler. Šilinger, kršč. soc. Gruber, slov. kler. Benkovič in kršč. soc. Miklas. Vložilo se je nekaj predlogov in interpelacij. Seja se je zaključila ob pol 9. zvečer.

Tržaške volitve.

Trst, 16. junija. Današnje ožje volitve iz četrtega razreda so se izvršile ob velikanski napetosti. Agitacija je bila zelo nervozna, zlasti italijanski nacionalci so porabili ves pritisk. Sicer pa glede na izid ni bilo mnogo dvoma, ker so socialni demokratje odklonili vsak kompromis in so tam, kjer sami niso bili vdeleženi, prepustili boj nacionalnim strankama. Najljutejši je bil boj v drugem okraju, kjer so bili v ožji volitvi italijanski nacionalci in socialni demokratje. Tukaj so nacionalisti delovali z vsemi sredstvi, tudi z nedopustnimi in le tako se jim je posrečilo, da so zmagali s pičlo večino 32 glasov. Natančneje poročilo sledi, za sedaj naj zadostuje kratek pregled rezultatov.

Prvi okraj Št. Vid.

Ožja volitev med italijanskim nacionalcem Cosulichem in socialnim demokratom Spazzalom. Pri prvi volitvi je bil na tretjem mestu slovenski nacionalni kandidat Slavik.

Izvoljen socialni demokrat tiskar Silvij Spazzal, ki je dobil 98 glasov večine. Pri prvi volitvi je imel Cosulich 519, Spazzal 389, Slavik 247 glasov.

Drugi okraj Staro mesto.

Ožja volitev med italijanskimi nacionalci in socialnimi demokrati. Pri prvi volitvi so imeli Ferrazzutti in Troier 814 odnosno 803, Chiussi

in Doff Sotta 683 odnosno 665, slov. nar. Hrvat in Marinković 80 odnosno 79 glasov.

Izvoljena italijanska nacionalca Ferrazzutti in Troier z 32 glasovi večine.

Tretji okraj Novo Mesto.

Ožja volitev je med italijanskimi nacionalcema dr. Mrachom in Baldinijem (688 odnosno 651) na eni ter soc. dem. Perezom (504) in slov. nar. Gregorinom (520) na drugi strani.

Izvoljena sta: socialni demokrat Vittorio Perez s 1083 in italijanski nacionalci Mrach s 738 glasovi. Socialisti so glasovali samo za svojega kandidata. Dr. Gregorin s 646 glasovi je ostal v manjšini.

Četrti okraj Nova Barjeva in Škorklja.

V ožji volitvi so italijanski nacionalci dr. Ara (1125), Bratos (1133), Gherbetz (1086) s slovenskimi nacionalci Kravos (744), Muha (748) in dr. Rybař (780). Pri prvi volitvi so bili na tretjem mestu socialni demokratje Ferdinand Colobig (683), Peter Gerin (688) in Vinko Kermolj (636).

Izvoljeni so ital. nacionalci Ara, Bratos in Gherbetz. Razmerje glasov je skoraj neizpremenjeno.

Peti okraj Stara Barjera in Kjadinj.

V ožji volitvi so italijanski nacionalci Amaranto (1881), Banelli (2001), dr. d'Osma (1909) in Putz (1851) s socialnimi demokrati Blasizza (1455), Calligaris (1419), dr. Senegaglia (1474) in Simonetta (1447). Na tretjem mestu so bili slov. narodnjaki Cotič (610), Gregorič (616), Kolb (607) in dr. Wilfan (616).

Izvoljeni so socialni demokratje Fran Blasizza, kotlar, Ivan Calligaris, kovač, dr. Gilbert Senigaglia, zdravnik, in Anton Simonetta, mesar, z veliko večino.

Šesti okraj Sv. Jakob in Zgornja Kjarbola.

V ožji volitvi so socialni demokratje Cerniutz (1779), Paulich (1782), Pittoni (1816), dr. Puecher (1783) s slovenskimi nacionalci Bolonič (939), Mandič (949), Možé (939), Živic (937). Na tretjem mestu so bili italijanski nacionalci Zemarchi (803), Marchig (794), Masutti (806), Snidersitz (790)

Izvoljeni so socialni demokratje Rudolf Cerniutz, uradnik; Stefan Paulich, mehanik, Valentin Pittoni, državni poslanec, dr. Edmund Pueher, odvetnik.

Socialni demokratje so torej izvoljenih deset.

Trst, 16. junija. Sinočni večer je bil jako razburjen. Na mnogih krajih mesta je prišlo do demonstracij in tudi do spopadov. Na akvedotu so italijanski nacionalisti izzivali in žalili socialne demokrate, vsled česar je prišlo okrog kavarne Secessione do prvega boja. Tudi pri kavarni «Volta di Chiozza» je bil boj med slovenskimi in italijanskimi narodnjaki, ki so neki tudi streljali z revolverji. Nastopil je močan oddelek policije z golimi sabljami.

Samomor. Na pokopališču pri Sv. Kristofu sta se snoči ustrelila dva realca. Vzrok ni znan.

Sneg. Po gorenskih hribih je po noči zapadel sneg. Triglav je ves bel.

Ogrska kriza. Dunaj, 17. junija. Nekdanji finančni minister Lukač je bil včeraj na avdienci pri cesarju. Po avdienci je dejal, da bo po njegovem mnenju sedanja koalicija še dalje vodila posle.

Elektro-Radiograf „Ideal“

Franc Jožefova cesta št. 1
Hotel pri Maliču. Zraven glavne pošte.

Elegantni, moderno urejeni prostori.

Predstave ob delavnikih ob 4., 5., 6., 7., 8. in 9. zvečer, ob nedeljah in praznikih ob 10. in 11. dopoldne ter ob 3., 4., 5., 6., 7., 8. in 9. zvečer.

Vsako sredo in soboto nov spored.

Slike se dobivajo iz pariške svetovne tvornice Pathé Frères.

Ob lepem vremenu se vrši zadnja večerna predstava na prostem in se doda še nekaj slik razen sporeda.

Cene prostorom:

Rezerviran prostor 80 vin., I. prostor 60 vin., II. prostor 40 vin., otroci, dijaki in vojaki do narednika polovico.

Zidarji v Chomutovu (Komotau) na Češkem stavkajo. Nobeden zaveden zidar naj ne potuje tja.

Odbor «Skupine Ljubljana» zveze lanih delavcev avstrijskih sklicuje na nedeljo, dne 20. junija 1909 ob 9. uri dopoldan v salonu gostilne «Pri Levu» na Marije Terezije cesti javen društveni shod s sledečim dnevnim redom: 1. Centralne strokovne organizacije in njih vpliv na položaj delavcev. 2. Delavski naraščaj in tisk. 3. Razno. Vabimo vas, da se shoda zanesljivo udeležite, posebno zaupnike pozivljamo, da skrbje za obilen obisk. Kot poročevalec pride eden najboljših govornikov naše stroke, sodrug Anton Ebner iz Gradca. Odbor.

Izvrstne ključavničarje

ki se vajeni tvorniškega izdelovanja vsakovrstnih

ključavnic

sprejme takoj v stalno službo 2-2

tvornica železnih izdelkov v Kamniku na Kranjskem.

Izvrstne orodjarske in strojne ključavničarje

sprejme takoj v stalno službo 2-2

tvornica železnih izdelkov v Kamniku (Kranjsko).

Restavracija International

v Ljubljani

Resljeva cesta šte. 22
se priporoča.

Točijo se pristna vina in sveže pivo. Na razpolago je vrt, kegljišče in salon.

Se priporoča

Marlja Petrič
restavraterka.

31-4

10-4
Bričnica in česalnica

Anton Bočkaj

Ljubljana, Kolodvorske ul. 24
se najtopleje priporoča.

--- Solidna postrežba! ---

Pozor!

Pozor!

Toplo se priporoča kavarna

„ILIRIJA“

Ljubljana 31-4

Kolodvorske ulice (3 minute od južnega kolodvora)

!!! Odprta vsak dan celo noč. Posebna soba na razpolago. !!!

Fotograf L. Krema

Ljubljana, Sv. Petra cesta 27
se priporoča 12-9

za vsa v to stroko spadajoča dela.

Špecialiteta: Povečane slike navadne in v barvah po najnižjih cenah. Pri legitimacijah 25% popusta.

GRIČAR & MEJAČ, Ljubljana

Prešernove ulice šte. 9

priporočata v največji izberi po najnižjih cenah 24-22

obleke za gospode, obleke za dečke, obleke za otroke, površnike za gospode in dečke, žakete za dame, paletu za dame, plašče za deklice.

Za veselice

in druge prireditve korijandoli, šaljive predmete za bazar, lampione, za šaljivo pošto izredno cene in lepe razglednice, serpentine i. t. d. priporoča

Ivan Vrečko 52-11

Ljubljana, Sv. Petra cesta 31.
Trgovina s papirjem.

Josipina Herrisch

Ljubljana, Židovske ulice 7

priporoča svojo bogato zalogo moških, ženskih in otroških čevljev, gamaše itd. najnovejše oblike, zelo trpežne in elegantne fazone.

Zunanja naročila točno. 14-4

Katinka Widmayer

trgovina pri „Solncu“ za vodo Pogačarjev trg

priporoča svojo veliko zalogo 45-19

perila za dame, gospode in otroke. Rokavice, nogavice, kravate, bluže, obleke, predpasnike, čepice, i. t. d. Vezenje umetnih cvetlic. Nagrobne vence s trakovi. Vsa oprava za novorojenčke. Damski slamniki najnovejše mode. Krasne „peče“ vedno v zalogi. Specialiteta za delavce: Celuloid-ovratniki, prsa in manšete.

Nizke cene

Putniki v Ameriko
Kateri želijo dobro, po ceni in
kakovosti potovati, naj se odločijo
za **Simon's Cigarettes**
v Ljubljani Kolodvorske ulice 27
Kakovostna Pijavica čigi se bopužata

Klobuke, cilindre in čepice

v najnovejših fazonah in v velikih izberah priporoča

Jvan Soklič, Ljubljana

Pod Trančo šte. 2. 52-32

Milko Krapeš

urar in trgovec z zlatino, zapriseženi sodnijski cenilec, Ljubljana, Jurčičev trg 3

priporoča svojo bogato zalogo različnih stenskih in žepnih ur, kakor tudi zlatih in srebrnih verižic, uhanov in prstanov. V zalogi imam tudi gramofone in plošče s slovenskimi napevi in godbo. Z ozirom na bližajočo se velikonočno in binkoštno praznike, naj nihče ne zamudi te prilike, ker bodem prodajal po znatno nižjih cenah. Malo dobička, veliko prometa! Cenike pošiljam zastoj in poštne prosto! 52-30

35 letni velik uspeh!

Močan želodec, pravilno prebavo ter odprtje telesa

se doseže, ako se uporablja mnogokrat odlikovano

želodčno tinkturo
lekarna Piccolija

Ljubljana, Dunajska cesta.

Steklenica 20 v. Naročila po povzetju.

Telefon št. 177

52-4

L. Tomažič

zaloga piva

v Spodnji Šiški pri Ljubljani.

Gosp. gostilničarjem in p. n. slavnemu občinstvu priporočam

zagrebško in
: oško pivo :

Dolnška družba združenih pivovarov Žalec in Laški trg v Ljubljani

Telefon šte. 168.

Telefon šte. 168.

priporoča svoje

izborna pivo v sodcih in steklenicah.

ZALOGA V SPODNJI ŠIŠKI.